

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1MCdo/4/2010
Identifikačné číslo spisu:	9010899911
Dátum vydania rozhodnutia:	29.02.2012
Meno a priezvisko:	JUDr. Jana Bajánková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2012:9010899911.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu: JUDr. Q., PhD., bytom E., zastúpeného JUDr. Romanom Hošovským, advokátom so sídlom v E. proti žalovanému: Ing. Ivan Kalavský, CSc., bytom E., o ochranu osobnosti, vedenej na Okresnom súde Bratislava II pod sp. zn. 20 C 139/2002, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 30. apríla 2009 sp. zn. 8 Co 320/2002 a rozsudku Okresného súdu Bratislava II z 20. apríla 2006 č.k. 20 C 139/2002-267, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 30. apríla 2009 sp. zn. 8 Co 320/2002 a rozsudok Okresného súdu Bratislava II z 20. apríla 2006 č.k. 20 C 139/2002-267 a vec vracia Okresnému súde Bratislava II na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

Okresný súd Bratislava II rozsudkom z 20. apríla 2006 č.k. 20 C 139/2002-267 zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal, aby žalovaný doručil predsedovi najvyššieho kontrolného úradu SR, ministrovi zahraničných vecí SR a tlačovej agentúre SITA ospravedlňujúci list s textom podľa petitu uvedeného v žalobe z 30. júna 2003, ktorý pripustil uznesením z 5. apríla 2006 a aby mu žalovaný zaplatil 500 000Sk ako nemajetkovú ujmu za neoprávnený zásah do jeho osobnostných práv. Svoje rozhodnutie právne odôvodnil poukazom na ustanovenia §§11,13 ods.2 OZ a §§3písm.a/,b/, 5 ods.1 a 6 zákona č. 152/1998 Z.z. o sťažnostiach . Vyslovil názor, že žalovaný realizoval svoje právo na podanie sťažnosti spôsobom, ktorý je konzistentný s Ústavou SR, a preto neprichádza do úvahy jeho zodpovednosť v rozsahu vyplývajúcom z petitu návrhu. Poukázal na to, že žalovaný podaním z 5.6.2002 adresovanému ministrovi zahraničných vecí SR poukázal na nakladanie so zverenými finančnými prostriedkami štátu a metódami používanými pri výkone funkcie žalobcom ako predsedom predstavenstva akciovej spoločnosti so 100% majetkovou účasťou štátu, ktorej jediným akcionárom je ministerstvo zahraničných vecí. Za rozhodné v danom prípade považoval skutočnosť, že uvedené podanie vyhodnotil súd i subjekt, ktorému bolo podanie adresované ako sťažnosť. Zhodnotil, že podanie je vecné, konkrétne, jasne formulujúce nedostatky v činnosti spoločnosti, a preto ide o právne prípustnú kritiku. Súd prvého stupňa ďalšiu zmenu petitu, ktorú žiadal žalobca pripustiť podaním z 12.4.2006 neprípustil s poukazom na § 95 ods.2 OSP a s odôvodnením, že konanie prebieha od roku 2002 a túto zmenu žalobca

žiadal až po záverečnej reči žalovaného, pričom pre postup súdu pri skúmaní prípustnosti zmeny návrhu je rozhodujúce, v ktorom štádiu konania k navrhovanej zmene dôjde. Rozhodnutie o trovách konania odôvodnil § 142 ods. 1 O.s.p., úspešnému žalovanému priznal náhradu trov konania vo výške 21 659 Sk.

Krajský súd v Bratislave rozsudkom z 30. apríla 2009 sp. zn. 8 Co 320/2002 potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa a žalovanému nepriznal náhradu trov odvolacieho konania. Stotožnil sa s názorom súdu prvého stupňa, že žalovaný realizoval svoje právo podať sťažnosť podľa zákona č. 152/1998 Z.z. o sťažnostiach a podaním tejto sťažnosti nedošlo zo strany žalovaného k neoprávnenému zásahu do osobnostných práv navrhovateľa. Za správny považoval aj postup súdu prvého stupňa, keď nepripustil zmenu petitu podľa návrhu z 12.4.2006. V tejto súvislosti uviedol, že v danom štádiu konania nebolo možné opakovane pripúšťať navrhované zmeny s dôrazom na to, že o zmene návrhu bolo rozhodnuté v krátkej časovej súvislosti a aj preto, že takýto postup svedčí o nesústredenosti žalobcu. Odvolací súd sa žiadosťou žalobcu o zmenu petitu nezaoberal s odôvodnením, že žalobca v odvolaní zmenu nekonkretizoval. Rozhodnutie o trovách konania odôvodnil § 224 ods. 1 O.s.p. a § 142 ods. 1 O.s.p. s tým, že žalovanému žiadne trovy v odvolacom konaní nevznikli.

Generálny prokurátor Slovenskej republiky na základe podnetu žalobcu podal mimoriadne dovolanie proti rozsudku odvolacieho súdu v spojení s rozsudkom súdu prvého stupňa. Navrhol, aby dovolací súd zrušil rozhodnutia súdov oboch stupňov a vec vrátil Okresnému súdu Bratislava II na ďalšie konanie, lebo nimi bol porušený zákon, spočívajú na nesprávnom právnom posúdení veci a postupom súdu bola účastníkovi konania odňatá možnosť konať pred súdom (§ 243f ods. 1 písm. a/ a c/ O.s.p.). Nesprávne právne posúdenie veci argumentoval tým, že, občianskoprávna ochrana vyplývajúca z príslušných ustanovení OZ sa poskytuje proti takým neoprávneným zásahom, ktoré sa dotýkajú mravnej integrity osobnosti občana tým, že môžu znížiť jeho dôstojnosť, česť a vážnosť z hľadiska jeho vzťahov k spoluobčanom, k spolupracovníkom a ohroziť jeho postavenie a uplatnenie v spoločnosti. Nie je pritom rozhodujúce akým spôsobom došlo k takémuto zásahu do mravnej integrity občana. Ustanovenie § 11 OZ chráni každého proti rozširovaniu nepravdivých alebo znevažujúcich tvrdení bez rozdielu toho, či takýmto tvrdeniam došlo formou písomnou, napríklad sťažnosťou, tlačou, rozhlasom a pod. Nesúhlasil s názorom súdov, že výkonom petičného práva nemožno zasiahnuť do osobnostných práv, nakoľko aj toto právo má svoje zákonom garantované hranice, ktorých prekročenie môže vzhľadom na svoju intenzitu a obsah spôsobiť adresátovi zásah do jeho osobnostných práv. Poukázal na to, že právo na petície garantované Ústavou SR v čl.27 ods.1 nemôže byť silnejšie ako právo na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti a na ochranu dobrého mena, taktiež garantované Ústavou SR v čl. 19 ods.1. Za odňatie možnosti konať žalobcovi pred súdom považoval nepripustenie zmeny petitu žaloby urobenom v podaní z 12.4.2006, resp. nerozhodnutím o ňom v odvolacom konaní. Generálny prokurátor namietal, že bolo povinnosťou súdov rozhodnúť o zmene návrhu a to bez ohľadu na to, že návrh bol podaný po troch rokoch od začiatku konania a po záverečnej reči žalovaného. V tejto súvislosti poukázal aj na to, že možnosť uverejnenia rozsudku bola zavedená do ustanovenia § 155 ods.3 OSP až s účinnosťou od 1.9.2005. Práve skutočnosť, že žalobca zmenou petitu mohol žiadať uverejnenie rozsudku, čo by predstavovalo možnosť domáhať sa ochrany osobnosti aj voči urážlivým a hanlivým výrokom žalovaného. Z uvedených dôvodov podľa § 243e ods. 1 O.s.p. v spojení s § 243f písm. a/ a c/ O.s.p., generálny prokurátor žiadal vyhovieť mimoriadnemu dovolaniu a zrušiť rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 30. apríla 2009 sp. zn. 8 Co 320/2002 a rozsudok Okresného súdu Bratislava II z 20. apríla 2006 č.k. 20 C 139/2002-267 a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie.

Žalobca sa vo vyjadrení k opravnému prostriedku generálneho prokurátora Slovenskej republiky stotožnil s mimoriadnym dovolaním a navrhol mu vyhovieť. Vo svojom vyjadrení uviedol, že sa plne stotožňuje s jeho obsahom.

Žalovaný navrhol mimoriadne dovolanie ako nedôvodné a podané neoprávnenou osobou zamietnuť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd rozhodujúci o mimoriadnom dovolaní (§ 10a ods. 3 O.s.p.) po zistení, že tento opravný prostriedok podal generálny prokurátor Slovenskej republiky (§ 243e ods. 1

O.s.p.) na dovolacom súde v lehote jedného roka od právoplatnosti rozhodnutia súdu (§ 243g O.s.p.) proti rozhodnutiu, ktoré môže napadnúť týmto opravným prostriedkom, preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu a rozsudok okresného súdu bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243a ods. 1 O.s.p.) v rozsahu podľa § 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie je opodstatnené.

Dovolací súd nepovažuje za opodstatnenú námietku žalovaného, že mimoriadne dovolanie nepodal ten, komu zákon také oprávnenie zveruje (generálny prokurátor), ale v jeho zastúpení iný prokurátor generálnej prokuratúry (prvý námestník generálneho prokurátora), ktorý ale nepreukázal poverenie na takéto konanie. Podľa § 10 ods. 1 zákona č. 153/2001 Z.z. o prokuratúre, generálny prokurátor riadi a kontroluje činnosť všetkých prokuratúr. Na plnenie úloh vydáva služobné predpisy, príkazy a pokyny, ktoré sú záväzné pre všetkých prokurátorov, právnych čakatel'ov prokuratúry a ostatných zamestnancov. Podľa čl. 4 bod 1. príkazu generálneho prokurátora Slovenskej republiky z 27. februára 2006, por.č. 5/2006 (účinného aj v čase podania mimoriadneho dovolania), prvý námestník generálneho prokurátora okrem vecí podľa článku 3 schvaľuje a podpisuje v zastúpení generálneho prokurátora mimoriadne dovolania v občianskoprávných veciach a ich späťvzatie.

Podľa § 243f ods. 1 O.s.p. mimoriadnym dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie súdu za podmienok uvedených v § 243e O.s.p., ak a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237, b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci.

Na výskyt procesných väd konania vymenovaných v § 237 O.s.p. a tiež tzv. iných procesných väd konania majúcich za následok nesprávne rozhodnutie vo veci prihliada najvyšší súd nielen v konaní o dovolaní (viď § 242 ods. 1 O.s.p.), ale aj v konaní o mimoriadnom dovolaní (viď § 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p.) bez zreteľa na to, či boli alebo neboli v tomto mimoriadnom opravnom prostriedku uplatnené.

Vzhľadom na túto zákonnú povinnosť skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p., zaoberal sa dovolací súd predovšetkým otázkou, či konanie v tejto veci nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 písm. a/ až g/ O.s.p. (t.j. či v danej veci nejde o prípad nedostatku právomoci súdu, nedostatku spôsobilosti účastníka byť účastníkom konania, nedostatku riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka,

o prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, prípad nedostatku návrhu na začatie konania tam, kde konanie sa mohlo začať len na takýto návrh, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať, alebo prípad rozhodovania vylúčeným sudcom či súdom nesprávne obsadeným). Osobitne sa pritom sústredil na námietku mimoriadneho dovolateľa spočívajúcu v tom, že navrhovateľovi bola postupom súdu odňatá možnosť konať tým, že tento nepripustil rozšírenie návrhu uvedené v podaní z 12.4.2006, teda priznať žalobcovi právo uverejniť výrok rozsudku na náklady žalovaného v denníku Nový čas a zaslať informáciu o rozsudku tlačovej agentúre SITA.

Odňatím možnosti konať sa v zmysle ustanovenia § 237 f/ O.s.p. sa rozumie taký závadný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia tých jeho procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok priznáva za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov.

Predmetnému dôvodu dovolania sú vlastné tri pojmové znaky: 1/ odňatie možnosti konať pred súdom, 2/ to, že k odňatiu možnosti konať došlo v dôsledku postupu súdu, 3/ možnosť konať pred súdom sa odňala účastníkovi konania. Vzhľadom k tej skutočnosti, že zákon bližšie v žiadnom zo svojich ustanovení pojem odňatie možnosti konať pred súdom nešpecifikuje, pod odňatím možnosti konať pred súdom je potrebné vo všeobecnosti rozumieť taký postup súdu, ktorý znemožňuje účastníkovi konania realizáciu procesných práv a právom chránených záujmov, priznaných mu Občianskym súdnym poriadkom na zabezpečenie svojich práv a oprávnených záujmov.

O vadu, ktorá je z hľadiska § 237 písm. f/ O.s.p. významná, ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne s ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva, ktoré mu právnym poriadkom priznáva.

Z dispozičnej zásady občianskeho súdneho konania vyplýva, že žalobca môže v priebehu konania meniť žalobu (návrh na začatie konania). Pretože zmena žaloby nemôže byť v rozpore so zásadou hospodárnosti, Občiansky súdny poriadok v § 92 ods. 2 ustanovuje, že k tomuto procesnému úkonu je potrebný súhlas súdu a súd navrhovanú zmenu žaloby pripustí len vtedy, ak sú splnené zákonom stanovené predpoklady. Súd nepripustí zmenu návrhu, ak by výsledky doterajšieho konania nemohli byť podkladom pre konanie o zmenenom návrhu. Súd nepripustí zmenu návrhu ani v prípade, ak by na konanie o zmenenom návrhu bol vecne príslušný iný súd. To, či dôsledky určitého procesného postupu alebo úkonu sú v súlade s zásadou hospodárnosti, posudzuje súd. Rovnako aj úvaha, či výsledky konania, ku ktorým sa dospelo pred žalobcom požadovanou zmenou žaloby, (ne)môžu byť podkladom pre konanie o zmenenej žalobe, súvisí s predbežným hodnotením dôkazov a výsledkom vnútorného presvedčenia sudcu a jeho myšlienkového postupu; preto táto úvaha patrí len súdu rozhodujúcemu o návrhu na pripustenie zmeny žaloby. Správnosť tejto úvahy z hľadiska výskytu vady v zmysle § 237 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku dovolací súd nemôže prehodnocovať (por. aj rozsudok NSSR sp.zn 3Cdo 94/2007 z 1.7.2007) . Námetka dovolateľa o vade konania zakladajúcej prípustnosť dovolania podľa § 237 písm. f) OSP preto neobstoí.

Dovolací súd však ďalej skúmal aj vzhľadom na uplatnený dovolací dôvod, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom tzv. inou vadou konania. Za inú vadu konania (§ 243f ods. 1 písm. b/ O.s.p.) sa považuje procesná nesprávnosť, ktorá je (rovnako ako vady konania taxatívne vymenované v § 237 O.s.p.) dôsledkom porušenia procesných noriem upravujúcich občianske súdne konanie, ktorá ale (na rozdiel od nich) nezakladá tzv. zmätočnosť rozhodnutia. Za inú vadu treba považovať aj nepripustenie zmeny návrhu z iných dôvodov ako vymedzuje ustanovenie § 95 ods.2 OSP. Súd prvého stupňa nepripustil rozšírenie žaloby o právo uverejniť výrok rozsudku na náklady žalovaného v denníku Nový čas a zaslať informáciu o rozsudku tlačovej agentúre SITA teda, právo uverejniť rozsudok na náklady účastníka, ktorý v spore neuspel podľa § 155 ods.4 OSP , z dôvodu, že spor trvá od roku 2002 a žalobca ju uplatnil po záverečnej reči žalovaného a odvolací súd v potvrdzujúcom rozsudku k týmto dôvodom pridal ešte nesústredenosť žalobcu. Tieto dôvody nesúvisia so zákonnými dôvodmi pre ktoré súd zmenu návrhmi nepripustí, teda že by výsledky doterajšieho konania nemohli byť podkladom pre konanie o zmenenom návrhu, ani nespôsobujú inú vecnú príslušnosť súdu. Tým, že súdy nepripustili zmenu návrhu z dôvodov, ktoré ustanovenie §95 ods.2 OSP, zaťažili konanie procesnou vadou majúcou za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

Generálny prokurátor v mimoriadnom dovolaní vytýka napadnutému rozhodnutiu , že spočíva v nesprávnom právnom posúdení (§ 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p.

Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery. V danom prípade je dôvodná námetka mimoriadneho dovolateľa o nesprávnom právnom posúdení vecí.

Petičné právo je zaručené v článku 18 ods.1 Listina základných práv a slobôd(ďalej len „Listina“) v čl. 27 ods.1 Ústavy Slovenskej republiky(ďalej len „Ústava“). Vo veciach verejného alebo iného spoločného záujmu má každý právo sám alebo s inými obracať sa na štátne orgány a orgány územnej samosprávy so žiadosťami, návrhmi a sťažnosťami. Petícia predstavuje zvláštny kvalifikovaný prípad slobody prejavu, ktorý je spojený s povinnosťou orgánu verejnej moci na obsah petície reagovať. Slobodu prejavu a právo vyhľadávať a šíriť informácie možno obmedziť zákonom, ak ide o opatrenia, ktoré sú v demokratickej spoločnosti nevyhnutné na ochranu práv a slobôd iných, bezpečnosť štátu, verejnú bezpečnosť, ochranu verejného zdravia a mravnosti(čl.17 ods.4Listiny).

Právo na zachovanie svojej ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti a na ochranu mena je zaručené v čl. 10 ods.1 Listiny a čl.19 ods.1 Ústavy.

Základné práva a slobody sa v určitom konkrétnom prípade môžu dostať do konfliktu. Každý konflikt vo vnútri systému základných práv a slobôd treba riešiť prostredníctvom zásady ich spravodlivej rovnováhy (viď napr. PL. ÚS 22/06, PL. ÚS 6/04, III. ÚS 34/07) a so zreteľom na to, že všetky základné práva a slobody sa chránia len v takej miere a rozsahu, kým uplatnením jedného práva alebo slobody nedôjde k neprimeranému obmedzeniu či dokonca popretiu iného práva alebo slobody (napr. PL. ÚS 7/96). Aj pri strete petičného práva s právom na ochranu osobnosti a súkromného života, teda základných práv stojacich na rovnakej úrovni, je vecou súdu, aby s prihliadnutím na okolnosti každého prípadu zvážili, či jednému právu nebola bezdôvodne daná prednosť pred druhým právom. Úlohou súdu je, aby na základe konkrétnych okolností daného prípadu zvážil, či určitý výrok (vychádzajúci z práva na sťažnosť) dosahuje takej intenzity, že zasahuje do práva na ochranu cti a dobrej povesti a či je primeraný.

Nesprávny je preto názor vyslovený oboma súdmi nižších stupňov, že žalovaný realizoval svoje právo podať sťažnosť podľa zákona č. 152/1998 Z.z. o sťažnostiach, a preto nedošlo k neoprávnenému zásahu do osobnostných práv žalobcu. Realizácia ústavou zaručeného petičného práva nevylučuje neoprávnenosť zásahu do práva na ochranu osobnosti, rovnako ústavou garantovaného. Inak povedané petičné právo je ústavne zaručené a uplatnené podľa práva iba za predpokladu, že nezasahuje neoprávnene do iných základných práv; ak je petičné právo zneužitý, ide o neoprávnený zásah do osobnosti druhého.

Vyššie uvedené dôvody opodstatňujú záver, že v prejednávanej veci súdy nižšieho stupňa nevyriešili správne otázku stretu dvoch ústavných v dôsledku čoho ich rozsudky spočívajú na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p.) a boli vydané v konaní postihnutom tzv. inou vadou konania (§ 243f ods. 1 písm. b/ O.s.p.). Vzhľadom na to Najvyšší súd Slovenskej republiky zrušil podľa § 243b ods. 1 O.s.p. tak rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 30. apríla 2009 sp. zn. 8 Co 320/2002, ako aj rozsudok Okresného súdu Bratislava II z 20. apríla 2006 č.k. 20 C 139/2002-267 a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie (§ 243b ods. 2 O.s.p.).

Právny názor dovolacieho súdu bude v ďalšom konaní záväzný. V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.